

Богдан САГАЙДАК

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Науковий керівник – Сергій НАДВИНИЧНИЙ, д-р екон. наук,
професор, професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Об'єктивна необхідність активної участі держави у регулюванні та підтримці аграрного сектору зумовлена сукупністю структурних, відтворювальних і соціально-економічних особливостей його функціонування. Передусім ідеться про специфіку аграрного виробництва, яка характеризується високою залежністю від природно-кліматичних факторів, тривалістю виробничих циклів, сезонністю, а також обмеженими можливостями оперативного реагування на ринкові коливання. У поєднанні з підвищеним рівнем виробничих, цінових, логістичних та інституційних ризиків це формує нестабільність доходів сільськогосподарських товаровиробників і знижує привабливість галузі для приватного інвестування.

Аграрний сектор відзначається значною капіталомісткістю та потребою у довгострокових інвестиціях, що за умов недосконалості фінансових ринків і обмеженого доступу до кредитних ресурсів посилює залежність виробників від державної підтримки. Додатковим чинником є стратегічна роль сільського господарства у забезпеченні продовольчої безпеки, стабільності внутрішнього ринку та формуванні експортного потенціалу держави, що обумовлює необхідність цілеспрямованого державного впливу на розвиток галузі. Суттєвого значення набувають соціально-економічні аспекти, оскільки аграрний сектор виконує важливі функції у підтриманні зайнятості сільського населення, розвитку територій, збереженні соціальної інфраструктури та забезпеченні регіональної збалансованості. У цьому контексті державне регулювання виходить

за межі суто економічних інструментів і охоплює ширший спектр політик, спрямованих на сталий розвиток сільських територій.

У контексті загальнонаціональних трансформацій аграрного сектору особливого значення набуває регіональний вимір державної політики, який забезпечує адаптацію стратегічних пріоритетів до специфіки територіального розвитку. Саме на рівні регіонів відбувається практична імплементація інституційних, економічних та організаційних механізмів підтримки аграрного виробництва з урахуванням природно-ресурсного потенціалу, структури господарювання та соціально-економічних умов.

Формування та реалізація регіональної аграрної політики виступає ключовим інструментом досягнення збалансованого розвитку сільських територій, підвищення ефективності використання ресурсів і забезпечення конкурентоспроможності агропромислового комплексу України в умовах сучасних викликів.

Регіональну аграрну політику в сучасних умовах доцільно розглядати не лише як сукупність управлінських дій держави, а як багаторівневу, інституційно інтегровану систему стратегічного впливу на розвиток аграрного сектору, що формується на перетині державних, регіональних і локальних інтересів. Це – цілеспрямований, динамічний процес узгодження інституційно-правових, економічних, організаційних і соціальних механізмів, спрямованих на забезпечення ефективного використання ресурсного потенціалу регіонів, підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва та досягнення збалансованого територіального розвитку.

На відміну від традиційного підходу, сучасна регіональна аграрна політика набуває ознак адаптивної системи управління, здатної реагувати на зовнішні виклики (глобалізаційні процеси, кліматичні зміни, воєнні ризики, трансформацію ринків) та внутрішні диспропорції розвитку. Її ключовою новаційною характеристикою виступає орієнтація на принципи диференційованого підходу, коли управлінські рішення формуються з урахуванням унікальних природно-ресурсних, економічних, демографічних і інституційних параметрів конкретного регіону. Це

забезпечує перехід від уніфікованих моделей державного втручання до гнучких інструментів регулювання, що підвищують ефективність аграрної політики.

Важливим елементом сучасної парадигми є інтеграція інтересів ключових стейкхолдерів – держави, аграрного бізнесу, територіальних громад і споживачів, що формує основу для побудови партнерської моделі управління.

Реалізація регіональної аграрної політики відбувається через систему інституцій, що охоплює органи державної влади, місцевого самоврядування, галузеві об'єднання, кооперативні структури та інші організаційні форми. Її організаційно-управлінська архітектура характеризується мережею горизонтальних і вертикальних зв'язків, у межах яких здійснюється вироблення, координація та імплементація управлінських рішень. Взаємодія цих суб'єктів відбувається у трьох взаємопов'язаних площинах – державній, корпоративній та громадській, що забезпечує багаторівневу систему регулювання на регіональному та локальному рівнях.

Новизна сучасного підходу до формування регіональної аграрної політики полягає також у впровадженні цифрових інструментів управління, розвитку даноорієнтованих моделей прийняття рішень, використанні геоінформаційних систем, аналітики великих даних та моніторингових платформ. Це дає змогу підвищити обґрунтованість управлінських рішень, забезпечити прозорість політики та посилити контроль за використанням ресурсів.

Отже, регіональна аграрна політика постає як комплексна інституційно-економічна система, що поєднує стратегічне бачення розвитку аграрного сектору з інструментами його практичної реалізації на регіональному рівні, забезпечуючи ефективне використання ресурсів, підвищення стійкості аграрного виробництва та досягнення довгострокового соціально-економічного ефекту.

Інтеграція України до європейського економічного та інституційного простору обумовлює необхідність глибокої трансформації регіональної політики як ключового інструменту

просторового розвитку та збалансування соціально-економічних процесів на рівні територій. У сучасних умовах регіональна політика має еволюціонувати від переважно адміністративно-розподільчої моделі до стратегічно орієнтованої системи управління, що базується на принципах багаторівневого врядування, децентралізації, партнерства та ефективного використання ендogenous потенціалу регіонів.

Імплементация європейських підходів до формування аграрної політики в Україні передбачає не лише адаптацію нормативно-правової бази, але й структурну перебудову механізмів державного регулювання з акцентом на ринкові інструменти, інноваційний розвиток і екологічну стійкість. Особливого значення набуває орієнтація на комплексний розвиток сільських територій, що включає диверсифікацію економічної діяльності, підвищення якості життя населення, розвиток інфраструктури та зміцнення соціального капіталу.

Таким чином, лише за умов впровадження системної, ринково-орієнтованої та екологічно збалансованої регіональної та аграрної політики, узгодженої з європейськими стандартами, стає можливим формування конкурентоспроможного аграрного сектору, підвищення рівня продовольчої безпеки та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку сільських територій України.

Список використаних джерел:

1. Борболюк Євген. Галузево-регіональний підхід до формування ефективної продовольчої політики в аграрному секторі. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2025. № 4. С. 63-69. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-344-4-8>, 2025.
2. Зомчак Л., Дида А. Регіональна диференціація та диспропорції аграрного сектору України: кластерний підхід. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 6 (15). С. 24-30. <https://doi.org/10.32782/dees.15-4>
3. Козловський С. В., Кіреєва, Е. А., Жураківський Є. С. Інструментарій державної аграрної політики забезпечення регіональної економічної безпеки аграрної галузі України. *Економіка та держава*. 2016. № 4. С. 9-14.